

Göteborgs kommun

vastrahisingen@vastrahisingen.goteborg.se

Beslut efter uppföljning för grundskola

efter tillsyn i Sjumilaskolan 4-9 B
i Göteborgs kommun

Uppföljning av tillsyn i Sjumilaskolan 4-9 B

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Göteborgs kommun under hösten 2015. Skolinspektionen fattade den 19 januari 2016 beslut om föreläggande vid vite efter tillsyn i Sjumilaskolan F-9 B. Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i detta beslut. Uppföljningen bygger på en redovisning av vidtagna åtgärder som Göteborgs kommun inkom med den 27 april 2016 och av uppföljningsbesök vid skolenheten den 23-25 maj 2016 samt intervju med rektorn den 30 maj 2016. De brister som har ett senare redovisningsdatum (22 augusti 2016) omfattas inte av denna uppföljning.

Sammanfattning av kvarstående brister

Enligt Skolinspektionens bedömning är nedanstående brister ännu ej tillfullo åtgärdade. Skolinspektionen konstaterar att Göteborgs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

Skolinspektionens ingripande

Arbetsområde	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande		
Undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna.	Föreläggande vid vite	2016-11-30
I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.	Föreläggande vid vite	2016-11-30
2. Extra anpassningar och särskilt stöd		
Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.	Föreläggande vid vite	2016-11-30

	Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.	Föreläggande vid vite	2016-11-30
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling			
	Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.	Föreläggande vid vite	2016-11-30
	Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.	Föreläggande vid vite	2016-11-30
5. Förutsättningar för lärande och trygghet			
	Lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen.	Föreläggande	2016-11-30
	Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.	Föreläggande vid vite	2016-11-30

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattning av avhjälpna brister

Arbetsområde	Typ av ingripande
1. Undervisning och lärande	
Lärarna ser till att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.	Brist avhjälp

Sammanfattning av brister med senare redovisningsdatum

Nedanstående kvarstående brister har ett senare uppföljningsdatum. Huvudmannen ska senast det datum som anges, skriftligen redovisa vidtagna åtgärder för Skolinspektionen.

Skolinspektionens ingripande

Arbetsområde	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
6. Styrning och utveckling av verksamheten		
Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras.	Föreläggande	2016-08-22
Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna.	Föreläggande	2016-08-22
Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras.	Föreläggande	2016-08-22

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare vitesbeslut från den 19 januari 2016 konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälp samtliga påtalade brister. Frågan om utdömandet av det vitet hanteras i särskild ordning. Skolinspektionens avslutar tillsynen avseende de brister som har avhjälppts.

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Göteborgs kommun vid vite av 1 000 000 kr att **senast den 30 november 2016** vidta åtgärder för att avhjälp de kvarstående bristerna. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen. Om Göteborgs kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta

ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Göteborgs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna. (3 kap. 3 § skollagen; 5 kap. 2 § skolförordningen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)
- I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. Bristerna kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Lärarna ska ge eleverna ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.
- Lärarna ska, vid planering och genomförande av undervisningen, ta hänsyn till varje enskild elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Motivering till bedömning av brist

Eleverna ges inte ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd och lärare tar inte hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar

Skolinspektionens bedömning vid uppföljning av tillsynen

Skolinspektionen bedömer att inte alla elever vid Sjumilaskolan 4-9 B ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar så att eleverna kan nå de kunskapskrav som de minst ska uppnå, och att de i övrigt kan utvecklas så långt som möjligt inom ramen för

utbildningen. Skolinspektionen bedömer vidare att inte alla lärare tar hänsyn till varje enskild elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande i samband med undervisningen. Skolinspektionen förelade Göteborgs kommun, i beslut den 19 januari 2016, att åtgärda de påtalade bristerna inom detta bedömningsområde senast den 29 april 2016. Vid Skolinspektionens uppföljningsbesök den 23-25 och den 30 maj 2016, konstaterar Skolinspektionen att det fortfarande finns brister i skolans arbete med undervisning och lärande. Såväl lärare som elever upplever att lärarna inte hinner ge alla elever ett aktivt lärarstöd under lektionerna, utan det är främst de elever som har störst hjälpbehov som får stöd och hjälp. Dessutom används mycket av lärarens tid till att etablera studiero. Lärarna anser inte att de har möjlighet att ta hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar i undervisningen, bland annat beroende på att de är ensamma med stora elevgrupper där eleverna har mycket varierande förutsättningar. De åtgärder som huvudmannen redovisar kommer att träda i kraft höstterminen 2016, och således är bristerna ännu inte avhjälpta.

Detta strider mot författningarna. Skollagen anger att hänsyn ska tas till elevers olika behov. Elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Vidare framgår av skollagen att alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Enligt skolförordningen ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

I läroplanen anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Av läroplanen framgår vidare att skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Undervisningen ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.

Föreläggande från den 19 januari 2016

Skolinspektionen beslutade den 19 januari 2016 att förelägga Göteborgs kommun att vidta åtgärder för att se till att eleverna ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen, samt att lärarna vid planering och genomförande av undervisningen, tar hänsyn till varje enskild elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Av Skolinspektionens beslut den 19 januari 2016 framgår att lärarna inte ger alla elever ett aktivt lärarstöd under lektionerna, och att lärarna upplever att de inte har möjlighet att ta hänsyn till elevernas individuella förutsättningar i undervisningen.

Huvudmannens redovisade åtgärder

Den 27 april 2016 redovisade huvudmannen de åtgärder som vidtagits vid skolenheten. I skrivelsen anger huvudmannen två åtgärder som kommer att vidtas höstterminen 2016. Den ena är att varje lärare får två schemalagda timmar som resurs, där syftet är att arbetslagen gemensamt ska fördela dessa timmar efter verksamhetens behov. Timmarna kan användas till att stötta de elever som har störst behov, eller till elever i behov av särskilt stöd, eller som läxhjälpstid. Enligt planen ska arbetslagsledarna återkoppla till skolledning hur resurstimmarna används. Den andra åtgärden är att förstelärare och speciallärare ges i uppdrag att utveckla kvaliteten på undervisningen, genom coachning, lärande samtal, och arbete med lärarens ledarskap. Åtgärder som har vidtagits under vårterminen 2016, med koppling till aktivt lärarstöd eller individualisering av undervisningen, är att skolan infört nya klassrumsregler som ska garantera att alla lektioner ges ett tydligt syfte. Alla lärare ska inleda sina lektioner med att tydliggöra syftet med lektionen, vilka centrala innehåll som omfattas och vilka kunskapskrav som kan kopplas till undervisningen.

Skolinspektionens utredning vid uppföljning av tillsynen

Skolinspektionen har gjort uppföljningsbesök den 23-25 och den 30 maj 2016. Vid uppföljningsbesöket uppger elever i årskurserna 8 och 9 i intervju att lärarna inte hinner hjälpa alla elever som behöver hjälp. Det är främst de nyanlända som får hjälp, och dessutom tar elever som stör ordningen tid från lärarna, säger eleverna. Eleverna uppger att de kan få vänta hela lektioner på att få hjälp av läraren. De gånger det är två lärare med på lektionen, vilket förekommer ibland i matematiken, kan de få mer lärarstöd. Eleverna i årskurs 7 är färre i klassen än övriga årskurser, och de uppger att de får stöd och hjälp under lektionerna.

Elever i årskurserna 5 och 6 uppger att de inte får den hjälp de behöver under lektionerna. En elev uppger att om eleven räcker upp handen och får hjälp av läraren, vågar eleven inte sedan räcka upp handen en gång till, för då får eleven en utskällning. Elever i en klass uppger att det förekommer att de inte gör någonting under stora delar av lektionen, och att de inte kommer vidare i ämnet genom att de jobbar med samma sidor i läroboken om igen. Eleverna har framfört sina åsikter till rektorn, berättar de.

Lärare uppger i intervju att det är svårt för dem att hinna hjälpa alla elever. Vissa elevgrupper, där det även finns nyanlända elever, är enligt lärarna för stora för att de ska hinna med att hjälpa alla. Dessutom blir det så stökigt i vissa klasser att mycket av lärarens tid i undervisningen går åt till att etablera studiero i klassrummen. Det här drabbar de elever som har störst stödbehov inom ramen för undervisningen, anser lärarna. De tycker vidare att det är svårt att skapa engagemang hos eleverna eftersom eleverna inte har respekt för undervisningen. En annan lärargrupp uppger att de inte har möjlighet att ge eleverna den hjälp de behöver i undervisningen och att det beror på skolans problematik med att eleverna har väldigt olika förutsättningar och bakgrunder. Lärarna uttrycker att eleverna har väldigt olika behov i undervisningen och att lärarna inte hinner hjälpa alla elever tillräckligt. Lärarna uppger att de planer som har tagits fram för att bland annat utveckla undervisningen inte är implementerade ännu, vilket gör att undervisningen fortsätter på samma sätt som innan Skolinspektionens tillsyn (höstterminen 2015). Lärare som representerar förberedelseklassen uppger att det däremot fungerar bra med undervisningen i förberedelseklassen. Förklaringar som nämns i sammanhanget är att de är två lärare i respektive klass och att skolan införde ett intagningsstopp efter julen 2015. Lärarna i förberedelseklassen anser att de hinner stötta och hjälpa sina elever på ett bra sätt.

När det gäller att ta hänsyn till elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, uppger lärare att det är svårt att hinna sätta sig in i elevernas behov och att gå in på individnivå i undervisningen. Respektive lärare ska få tillgång till två schemalagda resurstimmar per vecka från och med i höst enligt huvudmannens redovisning till Skolinspektionen. Lärarna själva uppger att det är oklart hur den planerade resurstiden är tänkt att användas. Lärarna är kritiska till, och har olika tolkningar av, vad tiden är avsedd att användas till. De är heller inte säkra på när denna nya rutin ska påbörjas.

Rektorn för 4-9 beskriver i intervju hur skolan kommer att ta ett omfattande grepp för att skapa förutsättningar för att ge eleverna aktivt lärarstöd, bland annat genom att till hösten 2016 tillhandahålla resurstimmar och ytterligare personalresurser. Rektorn uppger att en logoped ska börja sin anställning i augusti, och i uppdraget ingår att ha handledande insatser gentemot lärarna.

Enligt rektorn planerar skolan också att anställa en specialpedagog, som ska få ett uppdrag på organisationsnivå för att arbeta med att utveckla undervisningen på högstadiet. Rektorn säger att det är en akilleshäla att det har saknats en specialpedagog i verksamheten. Rektorn uppger vidare att det bland vissa lärare har funnits en låg tilltro till elevernas förmåga och att det till hösten kommer att anställas fler förstelärare till högstadiet som ett led i att skapa bättre förutsättningar för en kvalitativ undervisning. Organisationsförändringen har medfört en omsättning av personal, vilket enligt rektorn leder till att nya krafter och nya ögon kommer in i verksamheten.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna. Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Som Skolinspektionen redovisat ovan i detta beslut uppfyller Göteborgs kommuns verksamhet vid Sjumilaskolan 4-9 B inte skollagens krav. Göteborgs kommun föreläggs därför att vidta de åtgärder som beskrivits ovan. De allvarliga brister som konstateras i skolans arbete med att ge eleverna ett aktivt lärarstöd och att individualisera undervisningen, försvårar elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen. Skolinspektionen har i tillsynsbeslut den 19 januari 2016 bland annat förelagt huvudmannen att vidta åtgärder för att se till att eleverna ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen, samt att lärarna vid planering och genomförande av undervisningen, tar hänsyn till varje enskild elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Uppföljningen av den pågående tillsynen visar att de åtgärder som huvudmannen vidtagit sedan föregående tillsynsbesök vid skolenheten inte gett önskad effekt eftersom brister kvarstår. Med hänsyn till bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få för eleverna samt den tid under vilken bristerna fortgått, och mot bakgrund av övriga allvarliga brister som kunnat konstateras inom både särskilt stöd och trygghet och studiero, bedömer Skolinspektionen att föreläggandet ska förenas med vite.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras. När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avge lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Göteborgs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8–12 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. Bristerna kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Ansvariga på skolan ska skyndsamt utreda elevens behov av särskilt stöd, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga, eller om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ska rektorn se till att eleven, oavsett ämne, ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som den enskilde eleven behöver, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

*Motivering till bedömning av brist***Ansvariga på skolan utreder inte skyndsamt elevernas behov av särskilt stöd***Skolinspektionens bedömning vid uppföljning av tillsynen*

Skolinspektionen bedömer att ansvariga på Sjumilaskolan 4-9 B inte ser till att elevers eventuella behov av särskilt stöd skyndsamt utreds, och att elever därför riskerar att inte få det särskilda stöd som de har rätt till. Skolinspektionen bedömde den 19 januari 2016 i föreläggande vid vite, att bristerna i Sjumilaskolan F-9 B skulle vara avhjälpta senast den 29 april 2016. Vid Skolinspektionens uppföljningsbesök den 23-25 och den 30 maj 2016, konstaterar Skolinspektionen att det fortfarande finns brister i skolans arbete med att utreda elevers behov av särskilt stöd. Bedömningen görs mot bakgrund av att ett stort antal elever på skolan som har haft betyget F, alternativt inte uppnått kunskapskraven i ett eller flera ämnen under flera terminer, fortfarande inte uppnår kunskapsmålen utan att deras behov av särskilt stöd har utretts. Skolans rutiner för arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd är endast i ett implementeringsskede och det är inte förankrat hos lärarna när det gäller att följa rutinerna. Det framkommer vidare att skolledningen och elevhälsan anser att elevhälsans nuvarande resurser inte räcker till för att utreda elevers behov av särskilt stöd i förhållande till behovet som finns bland eleverna. Elevhälsan saknar tillgång till specialpedagog sedan januari 2016. Dessutom har elevhälsan, under stora delar av terminen, även saknat tillgång till speciallärare och kurator och tillgång till ytterligare två speciallärartjänster som är vakanta. Ovanstående brister har sammantaget försvårat arbetet med att skyndsamt utreda elevers behov av särskilt stöd. Uppföljningen visar att de åtgärder som huvudmannen vidtagit sedan föregående tillsynsbesök således inte gett önskad effekt eftersom bristen kvarstår.

Detta strider mot skollagen som anger att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultat på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov

av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

Skolinspektionens föreläggande vid vite från den 19 januari

Skolinspektionen beslutade den 19 januari 2016 att vid vite om 700 000 kr förelägga Göteborgs kommun att vidta åtgärder för att säkerställa att elevers behov av särskilt stöd skyndsamt utreds på Sjumilaskolan F-9 B. Av Skolinspektionens beslut den 19 januari 2016 framgår att ansvariga vid Sjumilaskolan F-9 B inte skyndsamt utredde elevernas behov av särskilt stöd. Skolinspektionen konstaterade vidare i beslutet att det bland annat fanns ett stort antal elever i årskurserna 7 till 9 som vårterminen 2015 hade fått F i ett eller flera ämnen utan att någon kartläggning av deras behov av särskilt stöd hade genomförts.

Huvudmannens redovisade åtgärder

Den 27 april 2016 redovisade huvudmannen de åtgärder som vidtagits vid skolenheten. I skrivelse anger huvudmannen att skolan har åtgärdat problemen som gäller dokumentationen av elevärenden för att skapa ett rättssäkert dokumentationssystem. Huvudmannen anger också att rektor tillsammans med elevhälsan har arbetat fram nya rutiner för att anmäla elevärenden till rektor och tillvägagångssätt för att utreda de elever som riskerar att inte uppnå kunskapskraven. Bland annat innehåller rutinerna ett tillvägagångssätt där lärarna ska genomföra en pedagogisk kartläggning där hela arbetslaget ska vara delaktigt. I de pedagogiska kartläggningarna ska lärarnas föregående arbete med extra anpassningar redovisas. De nya rutinerna som gäller arbete med särskilt stöd implementeras genom att tas upp på arbetsplatsträffar, på studiedagar och genom att elevhälsan har möten med arbetslagen. Pedagogerna erbjuds också att delta vid konsultation med elevhälsan vid förutbestämda tillfällen.

Skolinspektionens utredning vid uppföljning av tillsynen

Skolinspektionen har gjort uppföljningsbesök den 23-25 och den 30 maj 2016. Vid uppföljningsbesöket uppger lärare i intervju att det på skolan pågår ett implementeringsarbete som gäller skolans rutiner och processer för arbete med särskilt stöd. Det framgår av intervjuerna att lärarna tycker att det är olika tydligt hur de ska gå tillväga för att anmäla ett elevärende till elevhälsan och hur de ska gå tillväga för att ta fram ett åtgärdsprogram. Flertalet lärare uppger att rutinerna inte är tydliga alls. Förstelärarna i arbetslagen för högstadiet uppger att de har påbörjat ett arbete där de diskuterar hur de ska använda sig av extra anpassningar på grupp- och individnivå när det gäller de elever som inte uppnår kunskapskraven. De säger att arbetslagen ska

utvärdera om de extra anpassningar som de genomför, ger effekt när det gäller elevernas måluppfyllelse. Förstelärarna säger att det varierar bland lärarna i de olika arbetslagen huruvida de överhuvudtaget genomför de extra anpassningarna och om de dokumenterar dessa. När arbetslaget har utvärderat de extra anpassningarna ska lärarna i arbetslaget ta fram en pedagogisk kartläggning, som ska bifogas i anmälan till elevhälsan. Lärare från flera arbetslag uppger att kartläggningen tar en sådan tid att de inte hinner genomföra dessa och att det leder till att de inte anmäler elevärendena. När det gäller eleverna i årskurs 9 så genomför lärarna mycket extra anpassningar, men de säger att de inte gör någon kartläggning inför anmälan till elevhälsan. Detta beror enligt lärarna på att de inte hinner göra arbetet med kartläggning innan sommaren. De kommer istället att skicka med den dokumentation som de sammanställer om eleverna till deras respektive framtida gymnasieskolor. Lärarna uppger att det är beroende av elevhälsan huruvida elever som de anmäler blir färdigutredda, och om särskilt stöd tillhandahålls till eleverna. Lärarna säger att de inte tror att elevhälsan hinner ta fram några åtgärdsprogram under den här terminen.

I samband med uppföljningsbesöket har Skolinspektionen granskat dokumentation som gäller ett urval av elva elever i årskurserna 6 till 9 B som vid såväl vårterminen och höstterminen 2015, har fått ett eller flera F i betyg. I fyra av elevärendena har en anmälan gjorts till elevhälsan och dessa har gjorts under perioden oktober 2015 till och med april 2016. I ärendena finns pedagogiska kartläggningar bifogade i lärarnas anmälan till elevhälsan. I något elevärende pågår också en så kallad basutredning för att fastställa elevens skolformstillhörighet. Av dokumentationen framgår att ingen av eleverna har ett aktuellt åtgärdsprogram eller beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram. För någon elev finns beslut från höstterminen 2015 om att åtgärdsprogram ska upprättas, men rektorn har inte kunnat redovisa att något åtgärdsprogram har upprättats för eleven. Fyra av elva elever har enligt dokument om betygsprognos i respektive klass, stödundervisning i ämnena matematik och/eller svenska som andraspråk och/eller studiehandledning på modersmål. Vid intervju med elevhälsan och rektorn för 4-9 säger de att stödundervisningen i svenska, svenska som andraspråk och matematik genomförs inom ramen för extra anpassningar.

Representanterna för elevhälsan (nedan benämnda elevhälsan) uppger i intervju att implementeringen av skolans rutiner för hantering av elevers eventuella behov av särskilt stöd pågår, men att rutinerna inte har satt sig hos lärarna ännu. Elevhälsan uppger att det inte finns någon specialpedagog i elevhälsan, utan endast en speciallärare som ska täcka skolans totala behov. Tjänsten som specialpedagog är vakant och har varit det sedan januari 2016. Rektorn för 4-9 uppger att ytterligare två speciallärare och en logoped är

rekryterade och att de kommer att börja sina anställningar till hösten. Elevhälsan säger att med befintlig personal i elevhälsan, räcker elevhälsan inte till för alla elever som är i behov av utredning inför eventuellt särskilt stöd eller med att erbjuda särskilt stöd till skolans elever. De säger vidare att om elevhälsan hade haft de resurser på plats, som ska rekryteras till hösten, skulle de hinna med ett elevhälsoarbete på skolan så som det är tänkt enligt skollagen.

Elevhälsan uppger att de för närvarande inte har någon helhetsbild när det gäller antalet elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd. Elevhälsan bedömer emellertid att antalet elever som har åtgärdsprogram är lågt i förhållande till antalet elever som har behov av åtgärdsprogram. Det finns elever som har extra anpassningar, men som egentligen har behov av särskilt stöd, säger representanterna för elevhälsan. De kan inte bekräfta lärarnas uppfattning att de inte hinner med att anmäla elever i årskurs 9 till utredning för särskilt stöd. Elevhälsan säger att de inte har signalerat till lärarna att det ska göras skillnad på elever i årskurs 9 i förhållande till övriga elever, utan alla elever ska behandlas lika. Det finns enligt elevhälsan elever på högstadiet som uppvisar så stora behov av särskilt stöd att det finns misstankar om att eleverna går i fel skolform och att elevhälsan har prioriterat att utreda dessa elever. Elevhälsan säger att utredningar som gäller dessa elever har påbörjats och till viss del genomförts.

Rektorn för F-3 bekräftar att skolan befinner sig i ett implementeringsskede där befintliga rutiner för arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd ses över. Arbetsgången går igenom med lärarna på nytt i syfte att förtydliga hur de ska arbeta med extra anpassningar och hur de ska gå tillväga när de anmäler ett elevärende till elevhälsan. Enligt rektorn borde det vara tydligt för lärarna hur de ska arbeta utifrån de framtagna rutinerna och tillhörande dokument, som enligt rektorn finns tillgängliga för lärarna på den digitala plattformen Hjärntorget. Rektorerna vet inte vari lärarnas osäkerhet består när det gäller dessa rutiner. Rektorn för 4-9 säger att han inte i dagsläget vet hur väl processen fungerar i arbetslagen när det gäller att anmäla ett elevärende till elevhälsan för utredning av behov av särskilt stöd. Han uppger att elevhälsoresurserna i nuläget inte räcker till för att i tillräcklig grad stödja lärarna i arbetet med att kartlägga och utreda elevernas behov av särskilt stöd.

Enligt rektorerna saknas de kompetenser och resurser som krävs för att utreda elevernas behov av särskilt stöd och dessa tjänster är vakanta. Enligt rektorn för 4-9 är elevhälsans arbete eftersatt på grund av bristande tillgång till specialpedagogisk kompetens. Han uttrycker att skolledningen har flaggat till huvudmannen sedan januari 2016 när det gäller behovet av en specialpedagog i elevhälsan, sedan tjänsten blev vakant. Huvudmannen borde ha prioriterat

om i förvaltningen och tillhandahållit en specialpedagog till Sjumilaskolan, resonerar rektorn. Detta med tanke på det stora behov som finns på skolan, säger rektorn och uttrycker att det är anmärkningsvärt att skolan saknat en specialpedagog sedan januari. Även tillsättning av kurator har tagit för lång tid sedan skolans kurator blev långtidsfrånvarande i mars, och rektorn hade sett det som önskvärt att få hjälp från huvudmannen när det gäller tillsättningen av den vakanta tjänsten.

De utredningar som gjorts så här långt, är fler än vad de befintliga resurserna egentligen räcker till med tanke på bristen på specialpedagogiska resurser, säger rektorn. Rektorn för F-3 uppger att det finns åtta beslutade åtgärdsprogram på skolan, men att detta är ett för litet antal i förhållande till antalet elever som har behov av åtgärdsprogram. Hon säger vidare att det finns elever på skolan som inte får sitt behov av särskilt stöd utrett eftersom det är kö till att göra utredningar. När det gäller prioriteringar om att göra utredningar i högstadiet så uppger rektorn för F-3, att skolledningen inte har gett lärarna några direktiv om att eleverna i årskurs 7 och 8 ska prioriteras framför eleverna i årkurs 9 när det gäller utredningar. Om sådana prioriteringar förekommer så har lärarna beslutat det utan skolledningens vetskap, säger rektorn. Rektorn för 4-9 säger att skolledningen tillsammans med elevhälsan från och med hösten 2016 kommer att kunna följa upp och få en överblick när det gäller hur väl elevernas behov av extra anpassningar och särskilt stöd tillgodoses. Detta kan ske först när de vakanta tjänsterna i elevhälsan är tillsatta.

Skolan ger inte eleverna särskilt stöd på det sätt och i den omfattning som eleverna behöver

Skolinspektionens bedömning vid uppföljning av tillsynen

Skolinspektionen bedömer att elever i behov av särskilt stöd på Sjumilaskolan 4-9 B inte får det särskilda stöd som de behöver. Tillhandahållandet av särskilt stöd sker inte trots att elevhälsan och rektorn känner till att det finns elever som inte når eller inte kommer att nå kunskapskraven. Skolinspektionen bedömde, den 19 januari 2016 i föreläggande vid vite, att bristerna i Sjumilaskolan F-9 B skulle vara avhjälpda senast den 29 april 2016. Vid Skolinspektionens uppföljningsbesök den 23-25 och den 30 maj 2016, konstaterar Skolinspektionen att det fortfarande finns brister i skolans arbete med att tillhandahålla särskilt stöd till elever med behov av det. Utredningen visar att inte alla elever som bedöms vara i behov av en utredning utreds. Dessutom framhåller skolledningen och elevhälsan att det saknas tillräckliga elevhälsoresurser för att tillgodose det behov av särskilt stöd som finns på skolan. För närvarande tillhandahålls istället extra anpassningar på gruppnivå

i två ämnen till framförallt eleverna i låg- och mellanstadiet, men även till viss del till eleverna i högstadiet. Skolledningen uppger i sammanhanget att de har valt att prioritera lågstadiet och till viss del mellanstadiet, medan insatser till högstadiet planeras först till kommande läsår.

Detta strider mot skollagen som anger att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

Skolinspektionens föreläggande vid vite från den 19 januari 2016

Skolinspektionen beslutade den 19 januari 2016 att vid vite om 700 000 kr förelägga Göteborgs kommun att vidta åtgärder för att säkerställa att elevers behov av särskilt tillgodoses för att de ska ha möjlighet att nå de kunskapsmål som minst ska uppnås. Av Skolinspektionens beslut den 19 januari 2016 framgår att ansvariga vid Sjumilaskolan F-9 B inte gav elever i behov av särskilt stöd det stöd som de behövde, trots att lärare, elevhälsa och rektor kände till elevernas behov av särskilt stöd.

Huvudmannens redovisade åtgärder

Den 29 april 2016 redovisade huvudmannen de åtgärder som vidtagits vid skolenheten. I skrivelse anger huvudmannen att skolan har rekryterat ytterligare speciallärare, kurator och skolsköterska och att detta bland annat sker för att möta de stora behov som finns på skolan. Huvudmannen anger också att skolan har arbetat med insatser i form av extra anpassningar i årskurserna 2 till 6 utifrån screening i ämnena svenska och matematik. Från vårterminen 2016 har elever i årskurserna 7 till 9, som riskerar betyget F i svenska som andraspråk, svenska och engelska, fått extra anpassningar som är schemalagda. Huvudmannen uppger också att insatser i form av extra anpassningar i matematik påbörjades under vecka 9.

Därutöver redovisar huvudmannen att det under våren 2016 påbörjades en samlad screeningplan i läsning, skrivning och matematik för samtliga årskurser på skolan och att arbetet ska påbörjas för förskoleklass och årskurserna 1 till 6 under läsåret. Enligt redogörelsen är steget efter att eleverna har fått ta del av intensifierade insatser, att de elever som fortsatt bedöms behöva insatser, kommer att utredas för att eventuellt få särskilt stöd och ett upprättat åtgärdsprogram.

Skolinspektionens utredning vid uppföljning av tillsynen

Vid Skolinspektionens uppföljningsbesök den 23-25 och den 30 maj 2016 uppger elever i årskurserna 5 till 9 i såväl enhet A som B, i intervju, att en del av eleverna kan få anpassad undervisning i grupp i ämnena svenska och

matematik. Därutöver kan de elever som riskerar att få underkänt, eller som redan har fått underkänt i ett eller flera ämnen, få läxhjälp på torsdagar. Eleverna uppger också att det finns möjlighet att få extra hjälp i skolteamet (personalresurser som stöttar elever som riskerar att hamna i kriminalitet) eller genom att nyanlända elever får tillgång till studiehandledning på modersmål. Eleverna känner inte till vad ett åtgärdsprogram är eller om någon elev har tillgång till det.

Lärare uppger i intervju att när det gäller elever i årskurs 9 så tillhandahåller lärarna endast extra anpassningar, trots att eleverna inte kommer att uppnå kunskapskraven i ett eller flera ämnen när de lämnar Sjumilaskolan. Lärarna uppger att de tillsammans med elevhälsan inte kommer att hinna kartlägga elevernas behov av särskilt stöd eller att upprätta åtgärdsprogram, och att de därför arbetar med extra anpassningar. Lärarna som undervisar i årskurserna 4 till 6 uppger att det inte finns någon elev i B-spåret som har särskilt stöd eller ett upprättat åtgärdsprogram, och att det finns en elev i A-spåret som har det. Lärarna uppger dock att de kan ge flera exempel på elever som de skulle behöva anmäla till elevhälsan för att kartlägga om eleverna har behov av särskilt stöd. Flera av eleverna har extra anpassningar som lärarna bedömer som otillräckliga.

Elevhälsan uppger i intervju att det på skolan har genomförts screeningar av elevernas kunskaper i svenska och matematik för elever från förskoleklass till årskurs 6, och att de elever som inte når kunskapskraven får insatser i form av extra anpassningar. I högstadiet får de elever som inte når godkänt betyg extra undervisning i svenska, säger de vidare. Elevhälsan uppger att bemanningen i elevhälsan inte räcker till för att utreda alla elever som eventuellt har behov av särskilt stöd eller för att erbjuda särskilt stöd till de elever som har behov av särskilt stöd.

Rektorerna för F-3 respektive 4-9 uppger att det finns för få beslutade åtgärdsprogram på skolan i förhållande till de behov som finns bland eleverna. Rektorn för 4-9 säger att det till hösten kommer att finnas bättre förutsättningar att tillhandahålla särskilt stöd till elever utifrån behoven. Enligt rektorn kommer elevhälsan då att ha tillgång till specialpedagog, speciallärare och logoped – tjänster som nu är vakanta eller som kommer att vara på plats först till hösterminen. Rektorn uppger vidare att det till hösten kommer att finnas en screeningplan tillgänglig, som omfattar fler ämnen och samtliga årskurser. Rektorerna säger att skolan har gjort ett medvetet val att "få ordning på" lågstadiet och även till viss del mellanstadiet. Det sker genom att utifrån screeningresultaten erbjuda undervisning i form av extra anpassningar i svenska och matematik på gruppnivå. Rektorerna uppger vidare att det inte finns lika mycket insatser för eleverna i högstadiet. Rektorerna uppger att det

inte har genomförts screening av elever på högstadiet och att ett sådant arbete kommer att påbörjas till hösten. Skolledningen har emellertid gett tillgängliga stödpedagoger i uppdrag att kartlägga de elever som har betyget F i svenska och matematik, och att ge dem stödundervisning i grupp i de fall där det bedöms att det går att göra något för eleverna och deras kunskapsutveckling. Rektorerne uppger att skolan egentligen inte har resurser att göra utredningar av elevernas behov på högstadiet, men att de i alla fall erbjuder nämnda stödundervisning. En del elever i högstadiet får, enligt rektorn för 4-9, också stödundervisning i de naturorienterade ämnena. Rektorn för F-3 uppger att eleverna i årskurs 9:s katastrofala betyg inte har uppkommit under läsåret, utan de eleverna har haft låga betyg under en längre period. Det är tyvärr lite av en förlorad tid för dessa elever som går ut grundskolan utan att få med sig godkända betyg, säger rektorn.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna. Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Som Skolinspektionen redovisat ovan i detta beslut uppfyller Göteborgs kommuns verksamhet vid Sjumilaskolan 4-9 B inte skollagens krav. Göteborgs kommun föreläggs därför att vidta de åtgärder som beskrivits ovan. De brister som konstateras i skolans arbete med särskilt stöd försvårar elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen. Skolinspektionen har i tillsynsbeslut den 19 januari 2016 bland annat förelagt huvudmannen att vidta åtgärder för att skyndsamt utreda elevers behov av särskilt stöd. I detta beslut bedömde Skolinspektionen att bristerna allvarligt försvårade förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och därför förenades föreläggandet med vite. Uppföljningen av pågående tillsyn i maj 2016 visar att de åtgärder som huvudmannen vidtagit sedan föregående tillsynsbesök vid skolenheten inte gett önskad effekt eftersom bristerna kvarstår. Mot den här bakgrunden är bristerna att anse som allvarliga och Skolinspektionen bedömer därför att föreläggandet ska förenas med vite.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Göteborgs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6–10 §§ skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. Bristerna kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektor ska se till att utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.
- Rektor ska se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Motivering till bedömning av brist

Utbildningen utformas inte på ett sådant sätt att eleverna tillförsäkras trygghet och studiero

Skolinspektionens bedömning vid uppföljning av tillsynen

Skolinspektionen bedömer att utbildningen vid Sjumilaskolan 4-9 B inte utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Skolinspektionen bedömde den 19 januari 2016 i föreläggande vid vite, att huvudmannen måste åtgärda de påtalade bristerna inom detta bedömningsområde senast den 29 april 2016. Det framgår av utredningen i samband med Skolinspektionens uppföljningsbesök den 23-25 och 30 maj 2016, att det fortfarande finns brister i skolans arbete med trygghet och studiero. Det förekommer fortfarande skadegörelse, våld och ett hårt språkbruk. Såväl elever som skolpersonal beskriver i intervjuer att det finns

många orosmoment som leder till otrygghet i elevernas skoldag, och Skolinspektionens observationer visar detsamma. Utredningen visar också att det på skolenheten finns brister i studieron, särskilt när eleverna har vikarier. Några exempel på bidragande faktorer till bristande studiero är att det kan uppstå bråk på lektioner, eller att elever tittar på sociala medier istället för att lyssna på lärarna. Det förekommer att eleverna inte kan koncentrera sig på grund av oroligheterna i klassrummet, och det finns klasser där lärarna anser att de ibland inte kan bedriva undervisning på grund av den bristande arbetsron.

Detta är inte förenligt med skollagen. Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Föreläggande vid vite från den 19 januari 2016

Skolinspektionen beslutade den 19 januari 2016 att vid vite om 700 000 kr förelägga Göteborgs kommun att vidta åtgärder för att se till att utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero på Sjumilaskolan F-9 B. Av Skolinspektionens beslut den 19 januari 2016 framgår att det fanns en stor del elever som inte kände sig trygga på skolan och att otrygghet förekom såväl i samband med lektioner som på raster. Det förekom enligt eleverna mycket konflikter, skadegörelse och hot på skolan och de kände sig otrygga både i matsalen och i korridorerna samt i samband med undervisningen, men framför allt i utomhusmiljön där det fanns en bristande vuxennärvaro på rasterna. Av beslutet framgår vidare att det på skolenheten fanns omfattande brister i studieron, och då särskilt vad gäller eleverna i högstadiet. Eleverna beskrev kaotiska lektioner och lärarna menade att det saknades resurser för att upprätthålla studiero, och att det i princip inte var möjligt att erhålla studiero vid undervisning i helklass.

Huvudmannens redovisade åtgärder

Den 27 april 2016 redovisade huvudmannen de åtgärder som vidtagits vid skolenheten. I skrivelsen anger huvudmannen att skolan, som ett led i att komma tillrätta med otryggheten och den bristande studieron, har skapat gemensamma rutiner i form av ordningsregler (som handlar om förhållningssätt) och klassrumsregler (som i huvudsak handlar om lektionsstruktur). I anslutning till reglerna finns också tydligt beskrivet i en så kallad konsekvenstrappa vilka konsekvenserna blir för eleverna om de bryter mot reglerna. Ytterligare åtgärder för att minska otryggheten och öka studieron är att skolan anställt tre fasta vikarier, och fastställt rutiner som innebär att pedagogerna ska lägga ut sina lektionsplaneringar på skolans

digitala utbildningsdatabas. Skolan har också ett nytt, reviderat rastvaktsschema, och har anställt en skolvärd och två elevvärdar som ansvarar för att skapa trygghet på raster. Skol- och elevvärdarna ansvarar också för att frånvarorapportering sköts och de ska kontakta ogiltigt frånvarande elevers vårdnadshavare under morgonen.

Skolinspektionens utredning vid uppföljning av tillsynen

Trygghet

Skolinspektionen har gjort uppföljningsbesök den 23-25 och den 30 maj 2016. Vid uppföljningsbesöket uppger elever i intervju att det finns trygghetsvärdar och personal från "skolteamet" som rör sig i korridorerna, men att det ändå händer att ingen rastvakt syns till. Några elever i högstadiet uppger att de är tveksamma till om rastvakterna kan hantera situationer som uppstår mellan elever. Enligt eleverna i högstadiet förekommer det skadegörelse och orosmoment i korridorerna när inga vuxna är närvarande, såsom att det eldats på toaletten. Eleverna berättar att det förekommer våld och fula ord i såväl mellan- som högstadiet. Några elever uppger att de känner sig tryggare nu under vårterminen än de gjorde under höstterminen men säger att det fortfarande förekommer fula ord mellan elever. Eleverna uppger att trots att trygghetsvärdarna reagerar och tar tag i situationer genom att säga åt eleverna som uppför sig illa, så upphör inte beteendet utan det inträffar ofta igen.

Eleverna upplever också en otrygg situation i att det förekommer bollspel inomhus. När Skolinspektionen gör observationer under rasttillfällena noterar inspektörerna flera oroliga situationer i högstadiekorridoren. Vid två tillfällen sparkar elever en fotboll inne i korridoren och i det så kallade uppehållsrummet i högstadiekorridoren. Vid ett av dessa tillfällen sitter andra elever i uppehållsrummet, och de blir irriterade och jagar ut eleverna med fotbollen på skolgården. Ingen rastvakt finns i korridoren vid tillfället. Vid det andra tillfället passerar två personer från skolans personal uppehållsrummet och säger till eleverna att de inte ska sparka boll inne. De uppmanar eleverna som sparkar boll i uppehållsrummet att gå till sina respektive lektioner. När de förbipasserande lärarna lämnar uppehållsrummet och går vidare, återupptar eleverna studsandet och sparkandet av fotbollen.

Vid ett annat observationstillfälle i högstadiekorridoren noterar Skolinspektionen att ingen rastvakt syns till när elever i mellanstadiet springer fram och tillbaka mellan skolgården och högstadiekorridoren, bankar på glasrutorna i anslutning till uppehållsrummet, skriker till varandra och springer runt inne i uppehållsrummet. Även vid detta tillfälle jagar elever i högstadiet ut de yngre eleverna från uppehållsrummet. Efter fem minuter

passerar skolpersonal uppehållsrummet, men de tittar inte till eleverna som befinner sig i korridoren och uppehållsrummet och de uppmärksammar inte den stökiga situationen.

Lärare uppger i intervju att det är lugnare på rasterna och i korridorerna än vid Skolinspektionens tillsyn under höstterminen 2015, men de säger att det fortfarande förekommer incidenter. De säger vidare att det nya rastvaktsschemat följs och fungerar bra. Lärarna uppger att det är tydligare än i höstas, att det finns konsekvenser för eleverna om de inte följer skolans regler. Det har i några fall lett till att elever blivit avstängda. En lärare som är ny på skolan sedan förra hösten uppger att varken tryggheten eller studieron för eleverna är på en godtagbar nivå. Det är mycket hårda ord, och så kallade skojbråk, kommenterar läraren. Lärarna uppger också att eleverna enligt skolans trivselenkät upplever sig som trygga, men säger samtidigt att eleverna har en skev bild av vad trygghet är. Det som upplevs som en trygghet för skolans elever skulle inte anses utgöra trygghet på en annan skola, menar lärarna.

Rektorn uppger i intervju att skolans fysiska miljö inte är trevlig och inbjudande. Rektorn berättar att han tagit upp med huvudmannen att det är väldigt ojämnt mellan skolorna i stadsdelen, att Sjumilaskolan är en av de skolor som har sämst skolgård och även sämst innemiljö. Rektorn tror att dessa faktorer påverkar eleverna och menar att om de haft tillgång till exempelvis utrymmen där eleverna kan sitta i mindre grupper, skulle det påverka den upplevda tryggheten på ett positivt sätt. Rektorn anser att det är anmärkningsvärt att huvudmannen inte sett till att rusta upp den fysiska skolmiljön, vilket de borde ha gjort för länge sedan, men säger också att det finns en godkänd plan för förbättring av skolans utemiljö. Eleverna har ingen riktig skolgård, det är bara asfalt, säger rektorn, och innemiljön är också kal och uppbyggd enligt "gamal pedagogik". Rektorn förklarar att i lågstadiebyggnaden har klasserna egna moduler och det innebär bättre förutsättningar till skillnad från i mellanstadiet och i högstadiet där det bara är en enda lång korridor.

Skolinspektionen delger rektorn sin bild av oron i korridorerna i mellan- och högstadiet, där det förekommer mycket sparkar, slag och knuffar (som eleverna själva kallar för skojbråk), och olämpligt, grovt språkbruk i form av svordomar och tillmälen. Rektorn känner igen denna bild. Han säger att det är en tuff jargong på skolan och att eleverna inte förstår den egentliga innebörden i vad de säger. Rektorn menar att när eleverna börjar i gymnasiet kommer de inte att kunna uttrycka sig så som de gör idag i skolan, för det är inte ett accepterat språkbruk.

Studiero

Vid uppföljningsbesöket har Skolinspektionen intervjuat elever i årskurserna 5 till 9. De flesta intervjugrupper anser att det är lugnare och tryggare inne i klassrummen nu jämfört med hur det var under höstterminen. Elever i de högre årskurserna uppger att fler elever kommer i tid till lektionen nu men fortfarande är det många som går ut och in i klassrummet under lektionerna. Beträffande studieron poängterar eleverna att det är bra att lärarna samlar in elevernas mobiltelefoner inför lektionen. De säger dock att många elever hämtar sina telefoner igen och läraren har inte tid att kontrollera detta. Även lärare uppger i intervju att studieron är bättre nu än i höstas, mycket tack vare att lärarna samlar in mobiltelefoner. De säger emellertid att inte alla lärare gör likadant. Även av intervju med elever i högstadiet framkommer att inte alla lärare följer de nya klassrumsreglerna.

Det finns elever som anser att det är lugnt på lektionerna, men också de som uppger att de inte har studiero. De tycker att studieron varierar mycket beroende på lärare. Framför allt har eleverna många vikarier och de är enligt eleverna olika bra på att upprätta studiero i klassrummet, och några elever uppger att vikarierna inte följer de nya reglerna. Eleverna uppger att det ofta händer att vikarierna inte vet vad de ska göra på lektionerna. När vikarien inte har en plan för undervisningen blir det stökigt och oroligt under lektionen, säger eleverna. De påpekar också att vikarierna ibland inte kan ämnet som de ska lära ut. Lärare uppger i intervju att det finns elevgrupper som pratar mycket om hur deras upplevelse av trygghet påverkas av att många lärare slutar och att de har många vikarier. Lärarna förklarar att det är svårt att upprätthålla disciplin i undervisningen när vikarier har lektioner och de anser att det är svårt för vikarier att följa instruktionerna som lärarna har överlämnat till vikarierna.

I intervju med lärare framkommer vidare att studieron är skiftande från lektion till lektion och även mellan olika lektioner med samma klasser. De ger exempel på klasser i högstadiet där det är god studiero med vissa lärare och pratigt och stökigt med andra. De ger också exempel på klasser i högstadiet där det "ibland är så illa att det inte går att jobba med klassen." Den bristande studieron i klassrummen beror enligt lärarna inte enbart på eleverna i klassen, utan ett problem som finns på skolan är att elever från andra klasser knackar på under pågående lektion och stör undervisningen. Elever uppger i intervju att det kan uppstå bråk under lektioner och att elever tittar på sociala medier under lektionerna istället för att lyssna på läraren. Elever i en klass beskriver vissa av sina lektioner som kaotiska och säger att de inte kan koncentrera sig på dessa lektioner.

Rektorn uppger i intervju att hans upplevelse är att studieron varierar från klass till klass, men att det är bättre än i höstas. Rektorn säger också att vissa klasser drabbats hårdare av lärarbyten och i något fall har de fått vikarier som är obehöriga. Rektorn säger att det är lärarens ansvar att upprätthålla studiero och att lärarna är olika bra på det. Från hösten ska de lärare som har svårigheter med att upprätthålla studieron erbjudas stöd i sitt lärarskap och ledarskap av bland annat förstelärare, berättar rektorn. Rektorn uppger att han redan idag har god inblick i vilka lärare som har problem med studieron i sina klasser, men arbetet kan ändå inte komma igång förrän i höst när arbetsplanen och uppdragsbeskrivningen, som nyligen samverkats, träder i kraft.

Skolinspektionen har gjort lektionsobservationer i olika årskurser och klasser. Vid flera av dessa lektionsobservationer upprätthölls studieron och om det förekom att elever blev högljudda eller oroliga lyckades lärarna återställa studieron. Vid ett par av dessa lektioner berättade dock lärare och/eller elever att många elever var frånvarade, varför lektionerna var lugnare än vad de brukar vara. Rektorn säger att rutiner kring frånvaro tidigare brustit. Han tror att elevernas frånvaro beror på att eleverna fortfarande tror att det inte kommer att finnas några konsekvenser om de inte kommer till lektionen. När närvaron har rapporterats enligt skolans nya rutiner ytterligare några gånger, tror rektorn att eleverna kommer att förstå allvaret i att vara försenade till lektionen eller rent av skolka från lektioner.

Skolinspektionen observerade även lektioner där studieron inte upprätthölls. Bland annat gjordes tre observationer i en och samma klass men där klassen hade olika lärare. Vid två av tre observerade lektioner fortgår lektionen utan att eleverna arbetar enligt de instruktioner som står uppskrivna på tavlan eller ges muntligt av läraren. På den ena lektionen, som inte är helklass, är åtta elever närvarande och de flesta har inget skolmaterial framme. Läraren går förbi dessa elever några gånger och säger att de ska arbeta, men ser inte till att de gör det. Under tiden uppstår en situation mellan två elever där den ena försöker arbeta medan den andra stör den första eleven. Eleverna retar och hotar varandra med gester och kränkande ord, och det är först när den ena eleven ropar på läraren som läraren uppmärksammar situationen. Under den andra observerade lektionen, som inte heller den är i helklass, har läraren skrivit upp instruktioner på tavlan där det bland annat står att eleverna ska läsa tyst under de första tio minuterna och därefter arbeta med olika skrivuppgifter. Läraren nämner dock inget för eleverna om att instruktioner finns på tavlan. När eleverna kommer in, fem minuter efter ordinarie lektionsstart, är det rörigt i klassrummet och det är otydligt om lektionen har börjat. Tio minuter efter lektionsstart sitter eleverna vid sina bänkar och pratar med varandra men ingen arbetar med uppgifterna som står på tavlan och ingen har sitt material framme. Det händer vid upprepade tillfällen att elever

reser sig och går runt i klassrummet. Läraren säger att eleverna ska ha tystläsning men endast ett fåtal elever plockar fram sina böcker, och bara någon enstaka elev läser. Eleverna pratar konstant och det är inte förrän cirka en kvart efter ordinarie lektionsstart som det är tyst i klassrummet en kort stund. Läraren säger då att fyra elever ska till biblioteket men cirka dubbelt så många lämnar klassrummet. Endast fem elever blir kvar i klassrummet och de plockar fram sina böcker och läser tyst. Efter ytterligare några minuter lägger en elev ifrån sig sin bok och börjar surfa på internet, och två klasskamrater ansluter. Läraren kommer och säger till eleverna att de ska arbeta men kontrollerar inte att detta sker.

Brister i det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling

Skolinspektionens bedömning vid uppföljning av tillsynen

Skolinspektionen bedömer att det vid Sjumilaskolan 4-9 B finns brister i det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling av elever. Skolinspektionen bedömde den 19 januari 2016 i föreläggande vid vite, att huvudmannen måste åtgärda de påtalade bristerna inom detta bedömningsområde senast den 29 april 2016. Det framgår av utredningen i samband med Skolinspektionens uppföljningsbesök den 23-25 och 30 maj 2016, att det fortfarande finns brister i skolans arbete med åtgärder mot kränkande behandling. Denna bedömning görs mot bakgrund av att inte alla lärare uppmärksammar, åtgärdar och anmäler de kränkningar som sker. Detta trots att skolan har fastställt en arbetsgång som gäller när elever bryter mot ordningsreglerna och vid förekomsten av kränkande behandling av elever. Lärare uppger att de kan känna sig maktlösa inför vissa elever som upprepat bryter mot skolans regler, varför det inte alltid blir några konsekvenser kopplade till incidenterna. Dessutom visar utredningen att det vid skolan finns en "normförskjutning" som innebär en kultur där incidenter och beteenden som i andra sammanhang skulle ses som allvarliga, ses som normala. Det innebär att elever är hårdare mot varandra både fysiskt och genom sitt språkbruk. Vid Sjumilaskolan pågår ett gemensamt värdegrundsarbete som är riktat mot både elever och skolans personal men det är först i höst som skolledningen kommer att påbörja en systematisk uppföljning av de nya rutinerna och reglerna som inbegrips i värdegrundsarbetet. Huvudmannens åtgärder har mot bakgrund av ovanstående således inte resulterat i att det vid Sjumilaskolan 4-9 B bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Detta strider mot skollagen som anger att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Huvudmannen ska se till att det

genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Enligt skollagen är en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Föreläggande vid vite från den 19 januari 2016

Skolinspektionen beslutade den 19 januari 2016 att vid vite om 700 000 kr förelägga Göteborgs kommun att vidta åtgärder för att se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Av Skolinspektionens beslut den 19 januari 2016 framgår att det fanns brister i skolans målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling. Inte alla lärare uppmärksammade, åtgärdade eller anmälde kränkande behandling av elever. Utredningen visade också att vad som uppfattades som kränkande behandling hade genomgått en "förskjutning", där incidenter och beteenden såsom hårt och kränkande språkbruk och även hot sågs som normala.

Huvudmannens redovisade åtgärder

Den 27 april 2016 redovisade huvudmannen de åtgärder som vidtagits vid skolenheten. I skrivelsen anger huvudmannen att skolan uppdaterat sina rutiner för att rapportera och följa upp kränkande behandling av elever. Skolan har vidare skapat en elevenkät för att följa upp trivseln som ett led i att utvärdera arbetet med trygghet och studiero. En konsekvenstrappa som beskriver vilka konsekvenserna blir för eleverna om de bryter mot skolans regler, redovisas som en del av arbetet för att motverka kränkande behandling. I skrivelsen beskrivs också hur det planerade skolgemensamma värdegrundsarbetet ska se ut, men detta har ännu inte trätt i kraft utan håller på att formuleras vid tidpunkten för redovisningen.

Skolinspektionens utredning vid uppföljning av tillsynen

Skolinspektionen har gjort uppföljningsbesök den 23-25 och den 30 maj 2016. Vid uppföljningsbesöket uppger rektorn i intervju att skolans rutiner för incidentrapportering har förtydligats. Rektorena för F-3 respektive 4-9 beskriver att inte alla lärare följer den nya rutinen/arbetsgången för incidentrapportering. Rektorn för 4-9 säger att fysiskt våld, skadegörelse och verbala kränkningar anmäls, men att lärarna fortfarande agerar olika vid

förekomst av kränkande språkbruk. Det finns lärare som säger till när de hör elever använda olämpligt språk, men det finns också de lärare som inte tycker att de hinner stanna upp och säga till eleverna alla gånger, säger rektorn. Rektorn uppger att det är första gången det införs enhetliga regler på skolan och konsekvenstrappan implementeras i nuläget. Vidare säger han att nästa steg är att styra organisationen så att personalen följer en gemensam linje. För att följa upp hur de nya reglerna och rutinerna fungerar använder rektorerna i dagsläget bland annat den så kallade rektorstimmen, som är samtal mellan rektorer och elever. Rektorn säger dock att en uppföljning på organisationsnivå också behövs. En sådan systematisk uppföljning ska påbörjas under hösten, uppger rektorn.

Elever uppger i intervju att lärarna inte alltid vidtar åtgärder när elever bryter mot reglerna. De säger att en del lärare följer konsekvenstrappan om elever bryter mot ordningsreglerna, medan andra struntar i det. Eleverna säger att det händer att läraren pratar med berörd elev och det har hänt att lärare kontaktat vårdnadshavare, men det förekommer fortfarande bråk utan att lärare säger ifrån.

Representanter för elevhälsan (nedan benämnda elevhälsan) uppger i intervju att enligt resultatet från skolans elevenkäter känner sig eleverna trygga på skolan, men de säger att det finns en kultur på skolan där eleverna är "lite hårdare mot varandra både fysiskt och genom sitt språkbruk" även om de är vänner. Angående den förskjutning av vad som uppfattas som kränkande behandling, som konstaterades i Skolinspektionens tillsynsbeslut 19 januari 2016, uppger elevhälsan att de har planer på att arbeta mer med normerna som finns på skolan. De poängterar att den tydligaste förändringen när det gäller arbetet med att förbättra tryggheten för eleverna märks genom att rutinerna kring anmälningar om kränkande behandling fungerar bättre nu än i höstas. Lärarna gör anmälningar till elevhälsan och anmälningarna följs upp. Elevhälsan upplever också att lärarna säger till eleverna oftare nu när det sker incidenter och de följer den beslutade åtgärdstrappan som införts. Elevhälsan uppger dock att de nya ordningsreglerna som skolan infört inte följs av vissa lärare medan andra lärare följer dem slaviskt. Generellt upplevs de nya rutinerna som positiva, säger elevhälsan, men ordningsreglerna tillämpas och följs på olika sätt av lärarna.

Lärare uppger i intervju att det på skolgemensamma möten har tagits upp att alla vuxna i skolan behöver agera likadant, och ha samma gränser. Alla lärare reagerar på incidenter som de noterar, men det sker så många att eleverna kanske ändå lägger märke till saker som lärare inte tar tag i, säger några lärare. Andra lärare uppger att det inte är fler lärare som reagerar nu när elever bryter mot reglerna, än vad det varit tidigare. De säger vidare att de nya reglerna inte

påverkat elevernas dåliga språkbruk, som lärarna beskriver som "konstant", och att det är svårt att rikta åtgärderna mot de elever som stör. De har inget emot de nya reglerna men säger att det finns vissa elever som återkommande har ett oönskat språkbruk. Lärarna ger uttryck för att de har problem med att alltid vara konsekventa mot elever som upprepat inte följer reglerna, vilket gör att lärarna känner sig maktlösa och osäkra på hur de ska agera. Lärarna ger också exempel på elevkonflikter som skolan inte lyckas reda ut.

Lärarna uppger att de under veckan innan Skolinspektionens uppföljningsbesök fått instruktioner från skolledningen om att skriva incidentrapporter även vid mindre allvarliga händelser, exempelvis om en elev säger "fuck you" eller visar långfingret till en annan elev. Lärarna menar att handlingsplanen i sig är bra. Men då den ännu inte implementerats och inte följs upp, får den inte den effekt den hade kunnat, säger lärarna och förklarar att inte alla lärare ställer sig bakom och tillämpar den.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna. Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Som Skolinspektionen redovisat ovan i detta beslut uppfyller Göteborgs kommuns verksamhet vid Sjumilaskolan 4-9 B inte skollagens krav. Göteborgs kommun föreläggs därför att vidta de åtgärder som beskrivits ovan. De brister som konstateras i skolans arbete med trygghet och studiero, samt i det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling, försvårar elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen. Skolinspektionen har i tillsynsbeslut den 19 januari 2016 bland annat förelagt huvudmannen att vidta åtgärder för att se till att utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero, samt se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. I nämnda beslut bedömde Skolinspektionen att bristerna allvarligt försvårade förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och därför förenades föreläggandet med vite. Uppföljningen av den pågående tillsynen visar att de åtgärder som huvudmannen vidtagit sedan föregående

tillsynsbesök vid skolenheten inte gett önskad effekt eftersom bristerna kvarstår. Mot denna bakgrund är bristerna att anse som allvarliga och Skolinspektionen bedömer därför att föreläggandet ska förenas med vite.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Göteborgs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärd behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektorn ska se till att elevhälsan främst används förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Motivering till bedömning av brist

Elevhälsan används inte främst förebyggande och hälsofrämjande

Skolinspektionens bedömning vid uppföljning av tillsynen

Skolinspektionen bedömer att elevhälsan vid Sjumilaskolan 4-9 B inte främst används förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Skolinspektionen förelade Göteborgs kommun, i beslut den 19 januari 2016, att vidta åtgärder för att avhjälpa de påtalade bristerna inom detta bedömningsområde senast den 29 april 2016. Vid Skolinspektionens uppföljningsbesök den 23-25 och den 30 maj 2016, konstaterar Skolinspektionen att det fortfarande finns brister i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Bedömningen görs mot bakgrund av

att de tjänster som huvudmannen har tillsatt utöver befintlig organisation, för att ge elevhälsan förutsättningar att arbeta främst förebyggande och hälsofrämjande, endast delvis är tillsatta. Samtidigt är tjänster i den ursprungliga elevhälsoorganisationen vakanta, exempelvis har elevhälsan saknat specialpedagog sedan i januari 2016 och tjänst som kurator har inte tillsatts vid ordinarie kurators långtidsfrånvaro. Trots att såväl representanterna för elevhälsan som rektorerna har givit exempel på elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande insatser, bedömer såväl rektorerna som representanterna för elevhälsan, att elevhälsan inte räcker till för att säkerställa hanteringen av befintliga elevärenden på skolan. Detta gäller exempelvis arbetet med att utreda och tillhandahålla särskilt stöd till elever med detta behov. Därutöver framhåller såväl rektorerna som elevhälsan att de först kommer att ha möjlighet att arbeta främst förebyggande och hälsofrämjande, när vakanta tjänster är tillsatta och när funktionerna finns på plats i elevhälsan.

Detta är inte förenligt med skollagen som säger att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande och att elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 277) anges till exempel följande: Elevhälsans fokus ska inte vara hälso- eller sjukvårdande insatser i snäv bemärkelse utan förebyggande och hälsofrämjande insatser i ett bredare perspektiv.

Skolinspektionens föreläggande från den 19 januari 2016

Skolinspektionen beslutade den 19 januari 2016 i ett föreläggande att Sjumilaskolan F-9 B skulle vidta åtgärder för att säkerställa att rektorn skulle se till att elevhälsan främst används förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. I beslutet framgår att elevhälsans arbete var i ett uppstartsskede och att arbetet framförallt var koncentrerat till att skapa rutiner för att hantera elevärenden.

Huvudmannens redovisade åtgärder

Den 27 april 2016 redovisade huvudmannen de åtgärder som vidtagits vid skolenheten. I skrivelse anger huvudmannen att skolan har rekryterat ytterligare speciallärare, kurator och skolsköterska. Enligt huvudmannen sker detta bland annat för att möta de stora behov som finns i klasserna, men också för att ge elevhälsan större förutsättningar för att arbeta förebyggande och hälsofrämjande då denna del i arbetet inte varit den mest framträdande. Vidare anger huvudmannen att elevhälsan har arbetat med hälsofrämjande insatser i form av att bidra till att skapa kontinuitet i rutiner och arbetsätt i elevhälsan och med stödinsatser. Elevhälsan har också arbetat fram en ny

likabehandlingsplan. Vidare har elevhälsan tagit fram arbetsformer och organisation för elevråd, i syfte att skapa delaktighet och demokratisk fostran för eleverna. I skrivelsen framgår också att elevhälsan och rektorer genomför lektionsbesök, vilket bidrar till en god lärandemiljö. Elevhälsan handleder också pedagoger när det gäller att arbeta med värdegrundsfrågor. Ytterligare exempel på förebyggande arbete som anges är att tillse att frånvarorutiner implementeras.

Skolinspektionens utredning vid uppföljning av tillsynen

Skolinspektionen har gjort uppföljningsbesök den 23-25 och den 30 maj 2016. Vid uppföljningsbesöket uppger rektorn för 4-9 att elevhälsan utöver rektorerna för F-3 respektive 4-9, består av en skolsköterska (100 %), en bemanningsköterska (60 %), en skolvård, en psykolog och en speciallärare som är anställd sedan april 2016. I elevhälsan finns också en kurator (som arbetar 50 %) som började sin anställning i maj 2016. Ytterligare en tjänst som kurator finns i elevhälsan men personen som innehar tjänsten är långtidsfrånvarande och tjänsten har inte ersatts av vikarie. Därutöver kommer en logoped att påbörja sin anställning i elevhälsan till hösten samtidigt som två speciallärartjänster är vakanta i elevhälsan. Det finns ingen specialpedagog i elevhälsan och tjänsten är vakant sedan januari 2016.

Rektorn för 4-9 uppger i intervju att elevhälsans arbete är eftersatt på grund av bristande tillgång till specialpedagogisk kompetens. Han säger att skolledningen har flaggat till huvudmannen sedan januari 2016 när det gäller behovet av en specialpedagog i elevhälsan, sedan tjänsten blev vakant. Liksom tidigare nämnt i samband med uppföljningen av bedömningsområdet extra anpassningar och särskilt stöd, uppger rektorn att huvudmannen borde ha prioriterat om i förvaltningen och tillhandahållit en specialpedagog till Sjumilaskolan, särskilt med tanke på de stora behov som finns på skolan. Rektorn uttrycker att det är anmärkningsvärt att skolan har varit utan en specialpedagog sedan i januari. Även tillsättningen av kurator, sedan skolans kurator blev långtidsfrånvarande i mars, har tagit för lång tid enligt rektorn. Rektorn uppger dock att han tror att elevhälsan kan arbeta främst förebyggande och hälsofrämjande från och med augusti, eftersom planen är att vakanta tjänster i elevhälsan kommer att vara tillsatta vid den tidpunkten.

Elevhälsan uppger att de är delaktiga i framtagandet av rutiner för skolan när det gäller elevernas frånvaro, och med att sammanställa och följa upp frånvaron. Vidare uppger elevhälsan att de har fört samtal med eleverna i vissa klasser, där det varit oroligt på raster. Elevhälsan har också arbetat med så kallade killgrupper i ett par årskurser. Därutöver arbetar de med handledning av mentorer som har elever med diagnos. De har även handlett

arbetslag när det gäller grupprocesser och hur lektionerna kan utvecklas och struktureras. Skolvärden har gjort en översyn av rastvakschemat och har startat upp ett arbete med skolans elevråd. Elevhälsan säger att med nuvarande personal räcker de inte till för alla elever för vilka en utredning kring behov av särskilt stöd behöver göras, eller med att erbjuda särskilt stöd till de elever som har behov av det. Elevhälsan uppger att om de redan nu hade haft de resurser som ska rekryteras till hösten, skulle de hinna med ett elevhälsoarbete på skolan så som det är tänkt enligt skollagen.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna. Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Som Skolinspektionen redovisat ovan i detta beslut uppfyller Göteborgs kommuns verksamhet vid Sjumilaskolan 4-9 B inte skollagens krav. Göteborgs kommun föreläggs därför att vidta den åtgärd som beskrivits ovan. Den brist som konstateras i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete försvårar elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen. Skolinspektionen har i tillsynsbeslut den 19 januari 2016 förelagt huvudmannen att vidta åtgärder för att se till att elevhälsan främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande. Uppföljningen av pågående tillsyn i maj 2016 visar att de åtgärder som huvudmannen vidtagit sedan föregående tillsynsbesök vid skolenheten inte gett önskad effekt eftersom bristen kvarstår. Mot den här bakgrunden är bristen att anse som allvarlig och Skolinspektionen bedömer därför att föreläggandet ska förenas med vite.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Göteborgs kommun att senast den 30 november 2016 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Göteborgs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen. (Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärd behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektor ska se till att lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen.

Motivering till bedömning av brist**Lärarna vid skolenheten samverkar inte med varandra i tillräcklig grad***Skolinspektionens bedömning vid uppföljning av tillsynen*

Skolinspektionen bedömer att rektorn för Sjumilaskolan 4-9 B inte tillser att lärarna i tillräcklig grad samverkar i syfte att nå utbildningsmålen. Skolinspektionen förelade Göteborgs kommun, i beslut den 19 januari 2016, att vidta åtgärder för att avhjälpa den påtalade bristen inom detta bedömningsområde senast den 29 april 2016. Vid Skolinspektionens uppföljningsbesök den 23-25 och den 30 maj 2016, konstaterar Skolinspektionen att bristen kvarstår. Bedömningen görs mot bakgrund av att bristande förutsättningar fortfarande föreligger för lärarna att samverka när det gäller pedagogiska frågor och utveckling av undervisningen. Det beror framförallt på att det saknas avsatt tid för samverkan mellan lärare i samma arbetslag eller för lärare som undervisar i samma ämne. Visserligen redovisar huvudmannen i sitt svar till Skolinspektionen att såväl huvudmannen som rektorerna har påbörjat ett

utvecklingsarbete när det gäller förutsättningar för samverkan mellan lärare. De förändrade organisatoriska och praktiska förutsättningarna för samverkan kommer emellertid att träda i kraft först till hösten 2016, vilket innebär att samverkansmöjligheterna vid tiden för Skolinspektionens uppföljningsbesök är oförändrade.

Detta strider mot läroplanen som anger att alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen, och organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet att arbeta ämnesövergripande.

Skolinspektionens föreläggande från den 19 januari 2016

Skolinspektionen beslutade den 19 januari 2016 att förelägga Göteborgs kommun att vidta åtgärder för att säkerställa att lärarna vid Sjumilaskolan F-9 B samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen. Av beslutet framgår att lärarna vid skolenheten inte i tillräcklig grad samverkade med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen.

Huvudmannens redovisade åtgärder

Den 27 april 2016 redovisade huvudmannen de åtgärder som vidtagits vid skolenheten. I skrivelse anger huvudmannen att rektorerna, i januari 2016, anordnade en samverkansutbildning för all personal. För att skapa bättre förutsättningar för samverkan mellan lärarna har skolledningen beslutat att öronmärka tid för samverkan, när den gemensamma fortbildningsinsatsen läslyftet är avslutad. Detta innebär enligt redovisningen, att lärarna kommer att få ytterligare möjligheter att träffas, samverka med kollegor och samplanera. Huvudmannen anger också att skolledningen i samband med omorganisationen kommer att starta ett aktivt värdegrundsarbete för att underlätta samarbete och samverkan på skolan.

Skolinspektionens utredning vid uppföljning av tillsynen

Rektorn för 4-9 uppger att förutsättningarna för samverkan inte är förändrade sedan hösterminen 2015. Han säger vidare att under kommande termin kommer tid att tas från läslyftet för att användas till att utveckla ämneslagsarbetet. Enligt rektorn är intentionen att skapa en röd tråd i de olika ämnena som löper genom årskurserna. Det framkommer i intervjuer med både rektorerna och lärarna att det förekommer viss samverkan mellan arbetslag och på lärarnivå, men att detta samarbete inte är formellt beslutat.

Lärarna bekräftar i intervju att förutsättningarna för lärarnas samverkan inte är förändrade sedan höstterminen 2015, utöver att arbetsplatsträffar under vårterminen 2016 sker för enhet A och B gemensamt. Lärarna säger att trots de veckovisa konferenserna, som innefattar läslyftet, arbetsplatsträff och arbetslagsträff, har de inte möjlighet att samverka i den mån de behöver när det gäller att utveckla undervisningen inom ramen för arbetslaget. Lärarna uppger vidare att konferenstillfällen med ämneslag fortfarande saknas. På så vis menar lärarna att de fortfarande inte ges utrymme att diskutera pedagogiska frågor i nuvarande samverkansorganisation.

Motivering till val av verktyg

Göteborgs kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Göteborgs kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Avhjälpst brist i verksamheten

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Göteborgs kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Lärarna ser till att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. (Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande)

Det har vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Göteborgs kommun avhjälpst denna brist.

Motivering

Göteborgs kommun förelades att senast den 29 april 2016 ha åtgärdat den påtalade bristen och redovisa åtgärderna till Skolinspektionen. Av redovisningen, som inkom den 27 april 2016, framkommer att skolledningen upprättat en skolgemensam plan för hur lärare ska planera för och arbeta med att ge eleverna inflytande över undervisningens innehåll. Syftet är att planen ska vara kontinuerlig och följas upp med tydliga mål för olika former av inflytande över utbildningen för eleverna. Elevrådet har involverats i upprättandet. Rektorn följer upp detta arbete bland annat genom den så kallade "rektorstimman", där rektorn regelbundet träffar slumpmässigt utvalda elever från samtliga klasser och frågar om bland annat inflytande i undervisningen.

Skolinspektionen har gjort uppföljningsbesök den 23-25 och den 30 maj 2016. Vid uppföljningsbesöket ger elever i intervju exempel från flertalet ämnen på hur de ges möjlighet att utöva inflytande på både redovisningssätt och undervisningens innehåll. Även lärarna ger exempel, som att eleverna har fått delge läraren vad de vill arbeta mer med utifrån kursplanen. Lärare berättar att eleverna får lämna synpunkter på ämnesplaneringen, att eleverna tillåts välja vilka arbetsområden de vill jobba med först och hur de vill redovisa sina kunskaper. Lärarna uppger att de har diskuterat med eleverna och kommit överens om vilka strukturer som gäller i klassen och eleverna ges ofta möjlighet att göra olika val i undervisningen.

Beslut

2016-08-15
37 (38)
Dnr 43-2015:4687

På Skolinspektionens vägnar



Peter Ekborg
Avdelningschef



Solmaz Malek Lundin
Utredare/Föredragande

Hur man överklagar, se bilaga 1

Bilagor

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande med vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.